

7. Шиманська А. Класифікація витрат на збут промислового підприємства / А. Шиманська // Маркетинг в Україні. – 2014. – № 5. – С. 24–28.

Стоколюк В.В., Костенко Т.А.

студенти,

Науковий керівник: Книшек О.О.

кандидат економічних наук, доцент,

Університет митної справи та фінансів

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ

Функціонування внутрішнього аудиту в середині будь-якої компанії забезпечує систематичність контролю, знання всіх особливостей виробничої діяльності, документообігу, що дає можливість оперативно реагувати на виявлені недоліки, коригувати управлінські рішення, запобігати кризовим ситуаціям в компанії, знаходити резерви зростання ефективності діяльності.

Думки про внутрішній аудит розкриває невелика кількість авторів, такі як В. П. Пантелеєв та М. Д. Корінько. Вони визначають сутність поняття «внутрішній аудит» – діяльність з надання послуг з метою допомоги органам управління в ефективному внутрішньому контролі [3].

Внутрішній аудит здійснюється функціональним підрозділом організації систематично. Він має мати незалежність та підпорядковуватись безпосередньо керівництву або власнику.

Важливою специфікою внутрішнього аудиту є те, що він, будучи структурним підрозділом організації, має можливість систематично отримувати необхідні дані, досконало вивчити виробничі зв'язки між підрозділами та співробітниками, володіти як формальною так і не формальною інформацією про діяльність організації. Це все дає можливість здійснювати оперативне реагування на можливі загрози та проблеми, бачити переваги та недоліки управлінських рішень, оцінювати їх перспективні наслідки, виявляти резерви зростання для організації тощо.

Саме зазначені переваги внутрішнього аудиту обумовлюють його важливу роль в забезпеченні ефективності діяльності компанії.

В Україні внутрішній аудит набуває поширення лише в останні роки та не має цілісного нормативно-правового забезпечення.

Упровадження внутрішнього аудиту в Україні розпочалося з банківської системи. Одним з перших нормативних актів у цій сфері, що містив визначення внутрішнього аудиту, стало Положення про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України [4]. Так, внутрішній аудит банку було визначено як незалежну оцінку системи внутрішнього контролю, встановленого у комерційному банку.

На внутрішній аудит банку покладено функції пов'язані з наглядом за поточною діяльністю банку, з контролем за дотриманням законодавства та розпоряджень Національного банку України, перевірка поточною фінансовою діяльністю, аналіз ефективності діяльності банку та надання висновків правлінню банку з цього приводу, та інші, пов'язані з наглядом та контролем за діяльністю банку. Отже, для банківської сфери система внутрішнього аудиту має нормативно-правове забезпечення та є достатньо розвинутою.

В ст. 56 Закону України «Про акціонерні товариства» було визначено, що з метою забезпечення діяльності комітету з питань аудиту наглядова рада може прийняти рішення щодо запровадження в товаристві посади внутрішнього аудитора (створення служби внутрішнього аудиту), внутрішній аудитор (служба внутрішнього аудиту) має призначатися наглядовою радою і підпорядковується та є підзвітним безпосередньо члену наглядової ради – голові комітету з питань аудиту [5].

В ст. 15 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» в 2011 р. було введено статтю 15 «Внутрішній аудит», згідно якого в фінансовій установі вищим органом управління запроваджується підрозділ, або посада внутрішнього аудитора, що буде займатись проведенням внутрішнього аудиту (контролю).

Функції внутрішнього аудитора в фінансовій установі фактично аналогічні з банківською сферою, зокрема:

- нагляд за поточною діяльністю фінансової установи;
- контроль за дотриманням законів, нормативно-правових актів органів, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг, та рішень органів управління фінансової установи;
- перевірка результатів поточної фінансової діяльності фінансової установи;

– аналіз інформації про діяльність фінансової установи, професійну діяльність її працівників, випадки перевищення повноважень посадовими особами фінансової установи;

– виконання інших передбачених законами функцій, пов'язаних з наглядом та контролем за діяльністю фінансової установи [6].

Важливим нормативним положенням ст.15 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» є визначення організаційної незалежності структурного підрозділу, який проводить внутрішній аудит, що забезпечує самостійність, достовірність та неупередженість перевірок.

В ст. 26 Бюджетного кодексу України визначено організацію контролю та аудиту у бюджетному процесі, відповідно 12.12.2018 р. було затверджено КМУ «Основні засади здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів», які визначають принципи та елементи внутрішнього контролю, питання організації і здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів у своїх закладах та підвідомчих бюджетних установах. Було внесено зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 28.09.2011 р. № 1001 «Деякі питання утворення структурних підрозділів внутрішнього аудиту та проведення такого аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, їх територіальних органах та бюджетних установах, які належать до сфери управління міністерств, інших центральних органів виконавчої влади». Відповідно, на рівні бюджетних установ, система внутрішнього аудиту має достатній розвиток та нормативно-правове забезпечення.

Нормативне забезпечення внутрішнього аудиту, як виду діяльності, в інших сферах господарювання має досить фрагментарний характер та здійснюється на власний розсуд керівництва або власників організації.

Широке застосування внутрішнього аудиту на рівні приватних господарюючих суб'єктів в країні не відбувається і тому потребує додаткових науково-практичних розробок, популяризації професії внутрішнього аудитора та проведення широкої роз'яснювальної роботи серед бізнесменів про важливість та необхідність для них систематичного проведення внутрішнього аудиту в їх компаніях.

Саме з метою популяризації професії та розробки стандартів професійної діяльності внутрішнього аудитора в 1946 р. в США було створено Інститут внутрішніх аудиторів – професійна асоціація внутрішніх аудиторів. На сьогодні Інститут налічує більше 70 тис. членів

і представлений більш ніж у 120 країнах світу. А всього в світі налічується близько одного мільйона людей, які в тій чи іншій мірі займаються внутрішнім аудитом [2].

В 2001 р. Інститут Внутрішніх Аудиторів був заснований в Україні як всеукраїнська громадська організація «Інститут Внутрішніх Аудиторів України», яка є добровільною, недержавною, неприбутковою всеукраїнською організацією, створеною за спільними інтересами своїх членів для реалізації мети діяльності.

Важливим досягненням Інституту Внутрішніх Аудиторів України є активна законотворча діяльність, зокрема розробка законопроекту «Про внутрішній аудит», також активна участь членів інституту в комітетах з бухгалтерського обліку та аудиту, в експертних комітетах з питань внутрішнього аудиту.

Для України все ще актуальним є низький попит на професійні послуги внутрішнього аудиту. Це можна назвати упущенням самих власників компаній. Крім того, багато хто з них в силу різних обставин часто не зацікавлені в об'єктивних результатах аудиту. Власникам компаній важливо розуміти, що сучасний внутрішній аудит – це не тільки аналіз бухгалтерської звітності і внутрішній фінансовий контроль, але і комплексна діяльність, спрямована на систематичний контроль абсолютно всіх аспектів функціонування компанії. Іншими словами внутрішній аудитор повинен сприймати компанію як процес, і контролювати його з метою оптимізації. В Україні ж внутрішній аудит спрямований скоріше на рішення проблем, ніж на їх запобігання.

Здійснення внутрішнього аудиту на підприємстві – це основна ділянка функціонування системи внутрішнього контролю, яка полягає в перевірці діяльності певного структурного підрозділу та винайденні шляхів її удосконалення. Якісне здійснення внутрішнього аудиту залежить передусім від вдалої організації його процесу, який слід покласти на керівника підприємства та системи внутрішнього контролю, при взаємодії яких можливо створити необхідне внутрішнє нормативне забезпечення та порядок організації внутрішнього аудиту, необхідних для здійснення внутрішнього аудиту, який би внаслідок своєї діяльності приносив би максимальну користь підприємству [1].

На думку фахівців, найбільш частими помилками, через які внутрішній аудит не справляється зі своїми функціями, є:

- недотримання міжнародних стандартів внутрішнього аудиту;
- низький рівень професіоналізму самих аудиторів;

– проблеми з незалежністю експертизи.

Підвищення якості внутрішнього аудиту безпосередньо залежить від створення прозорого бізнес клімату та детінізації економіки. При відповідних умовах попит на дані послуги буде постійно підвищуватися, так як прозорість бізнес-процесів компанії стане більш вигідна, ніж заплутаність. В цьому відношенні велика роль держави, як механізму здатного встановити єдині стандарти, обов'язкові для застосування, як приватними, так і державними організаціями.

Таким чином, з метою широко впровадження внутрішнього аудиту на рівні підприємств, як допоміжної ланки контролю та управління для власників необхідно здійснювати професійну підготовку спеціалістів із внутрішнього аудиту, популяризувати цю професію. Важливим залишається питання вдосконалення нормативно-правового регулювання аудиту та розробки організаційно-технологічних схем та процедур проведення внутрішнього аудиту. Важливо посилити наукові розробки щодо вдосконалення методології проведення внутрішнього аудиту в реаліях українських підприємств, тощо.

Список використаних джерел:

1. Бутинець Ф.Ф. Аудит: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» для ВНЗ. ПП «Рута»: 2002. 672 с.
2. Годована Л.Г. Внутрішній контроль та внутрішній аудит, схожість та відмінність: підручник. Житомир: ЖДТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/139/1/21.pdf>
3. Пантелеса В.П., Корінько М.Д. Внутрішній аудит : навч. посіб. Київ: 2006.
4. Про затвердження Положення про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України : постанова Правління НБУ від 20.03.98 № 114 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/v0548500-98>.
5. Про акціонерні товариства : закон України від 17.09.2008 № 514-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/51417/ed20080917/page?text=%E2%ED%F3%F2%F0%B3%F8%ED%B3%E9+%E0%F3%E4%E8%F2>.
6. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: закон України від 12.07.2001 № 2664-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14/ed20100820>.